

Yıl: 3, Sayı: 9, Aralık 2016, s. 365-374

Emrah SERDAR¹

Serap MUNGAN AY²

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN ETKİNLİKLERİNE KATILIM BİÇİMLERİNE GÖRE TATMİN OLMA VE ALGILANAN ÖZGÜRLÜK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Özet

Bu çalışmanın amacı, Üniversite öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım biçimlerine göre tatmin olma ve algılanan özgürlük düzeylerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan 241 “Kadın” ve 325 “Erkek” olmak üzere toplam 566 üniversite öğrencisi çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanmış kişisel bilgi formuna ek olarak, Beard ve Ragheb (1980) tarafından geliştirilen ve Karlı ve arkadaşları (2008) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Serbest Zaman Tatmin Ölçeği” ve Witt ve Ellis (1985) tarafından geliştirilen ve Yerlisu Lapa ve Ağyar (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği” kullanılmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımlarının belirlenmesi için yüzde (%) ve frekans (f) yöntemleri; verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığının belirlenmesi için Shapiro Wilks normallik testi uygulanmış ve bunun neticesinde verilerin non-parametrik test koşullarına uygun olduğunun anlaşılmasından sonra anlamlı farklılıkların belirlenmesi için Mann –Whitney U testi uygulanmıştır. Sportif etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zaman tatmin ölçeğinin alt boyutlarında anlamlı farklılık rastlanmazken ($p>0.05$); sosyal etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zaman tatmin ölçeğinin “rahatlama” alt boyutunda aktif katılımcılar, pasif katılımcılara oranla daha yüksek skor elde etmişlerdir ($p<0.05$). Sanatsal/Kültürel etkinliklere aktif olarak katılan katılımcılar,

¹ Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi., emrah.serdar@istanbul.edu.tr

² Yrd. Doç. Dr. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, smunganay@marmara.edu.tr

serbest zaman tatmin ölçeğinin “Sosyal” alt boyutunda pasif olarak katılan katılımcılara oranla daha yüksek puan elde etmişlerdir ($p<0.05$). Sportif, sosyal ve sanatsal/kültürel etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zamanda algılanan özgürlük ölçeğinin “bilgi ve beceri” alt boyutunda aktif katılımcılar, pasif katılımcılara oranla daha yüksek puan elde etmişlerdir ($p<0.05$). Sonuç olarak; Sosyal ve sanatsal/kültürel etkinliklere aktif olarak katılan katılımcıların tatmin olma düzeyleri pasif katılımcılardan daha yüksektir. Sportif, sosyal ve sanatsal/kültürel etkinliklere aktif katılanların etkinlikten algıladıkları özgürlükleri pasif katılımcılara oranla daha fazladır.

Anahtar Kelime: Serbest Zaman, Serbest Zaman Katılımı, Serbest Zaman Tatmini, Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük

A STUDY ON UNIVERSITY STUDENTS’ SATISFACTION LEVELS AND PERCEIVED DEGREE OF FREEDOM IN RELATION TO THEIR MODE OF PARTICIPATION IN LEISURE ACTIVITIES

Abstract

The purpose of this study is to investigate university students’ satisfaction levels and perceived degree of freedom in accordance with their mode of participation in leisure activities. For this purpose, a total number of 566 students, 241 female and 325 male, who are selected by random sampling method, have voluntarily participated in this research. The research is based on screening model. The sample of the research covers students of Sports Sciences Faculties at Istanbul and Marmara Universities. During the research, in addition to the personal information form prepared by the researcher, data were collected through Leisure Time Satisfaction Scale, which is developed by Beard and Raged (1980) and adapted to Turkish language by Karlı et. al (2008) and through Perceived Freedom in Leisure Scale, which is developed by Witt and Ellis (1985) and adopted into Turkish language by Yerlisu Lapa and Ağyar (2011). Percentage (%) and frequency (f) methods are used to determine the distribution of participants’ personal information while Shappiro Wilks normality test was applied in order to determine whether the data were normally distributed. As a result, it is determined that the data were in compliance with the terms of non-parametric tests. After that, Mann-Whitney U test was applied in order to determine the significant differences. While no significant difference is found in sub-scales of leisure time satisfaction scale ($p>0.05$) in relation to mode of participation in sports activities; active participants get higher scores than passive participants in the “relaxation” dimension of leisure time satisfaction scale ($p<0.05$) in relation to mode of participation in social activities. Active participants in artistic/cultural activities get higher scores compared to passive participants in “social” sub-dimension of leisure time satisfaction scale ($p<0.05$). In relation to mode of participation in sportive, social and artistic/cultural activities, active participants get higher scores in comparison with passive participants in “knowledge and skill” sub-dimension of perceived freedom in leisure scale ($p<0.05$) In conclusion, satisfaction levels of active participants in social and artistic/cultural activities are higher compared to satisfaction levels of passive participants. Active participants in social, sportive and

artistic/cultural activities have higher perceived degree of freedom compared to passive participants.

Key Word: Leisure, Leisure Participation, Leisure Satisfaction, Perceived of Freedom

GİRİŞ

Yaşadığımız yüzyılda bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hızla arttığı, yaşam koşullarında büyük kolaylıkların sağlandığı ve kişilerin çalışma saatlerinin azalması sonucunda serbest zamanların arttığını görebilmekteyiz (Tolukan, 2010). Günlük yaşantımız içinde, çalışma ve diğer etkinliklerimizin sıkıcı ve kendini tekrarlayan çabalara dönüşmesi, serbest zaman değerlendirme etkinliklerini yaşamımızın önemli bir parçası haline getirmiştir (Özşaker, 2012). Özellikle 1970’li yıllardan itibaren yaşanan siyasi, iktisadi ve toplumsal süreçler günümüz toplumlarında serbest zaman kullanımının gelişmesine zemin hazırlamıştır (Çakır, 2014). Bu noktadan hareketle, serbest zaman; bireyin hayatını idame ettirebilmek için yapmak zorunda olduğu işlerden geriye kalan zaman dilimidir (Mull ve ark., 1997). Bir başka deyişle serbest zaman; yaşamın pratik ihtiyaçlarını (çalışma saatleri, yeme ve uyuma gibi fizyolojik ihtiyaçlarını) yerine getirdikten sonra arta kalan zaman dilimidir (Torkilson, 2005). Serbest zaman etkinlikleri, bireylerin serbest zamanlarında katıldıkları isteğe bağlı uğraşlar olarak tanımlanmaktadır (Bradley ve Inglis, 2012). Serbest zaman katılımı ise, serbest zaman etkinlikleri olarak belirtilen etkinlikler ile meşgul olma olarak ifade edilmektedir (Huang, 2003; Sevil, 2015). Birey serbest zaman etkinliklerine kendi isteğiyle katılır. Etkinliğin amacı ve değeri kişiden kişiye değişir. Kimisi serbest zamanını dolu dolu ve zevk alarak yaşamak için, kimisi arkadaşları ile iletişimde bulunmak, deneyimler yaşamak, yaratıcılık duygusunu tatmak, toplumsal yarar elde etmek için serbest zaman etkinliklerine katılım gösterirler (Aydoğan ve Gündoğdu, 2006). Serbest zaman etkinlikleri daha çok sosyalleşmek olarak algılanırken, serbest zaman katılımı daha çok fiziksel, duygusal ve ruhsal sağlığı olumlu etkileyen her şey olarak tanımlanmaktadır (Suto, 2013). Pavlova ve Silbereisen (2015) bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılım şeklini aktif ve pasif katılım olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Serbest zaman etkinliklerinde aktif katılım; bireyler için mücadele içeren, çabalama ve eğlenceyi birleştiren, bunun yanında sosyal, müzikal, motor ve benzeri yetenekleri geliştirmek için fırsatlar sunan etkinliklerdir. Serbest zaman etkinliklerine pasif katılım ise TV’de eğlence programları izlemekten boş boş oturmaya varan çaba gerektirmeyen etkinlikleri kapsamaktadır ve ana amaçları eğlence, dinlenme ve serbest zamanları doldurmuş olmaktır. Bireylerin serbest zaman etkinliğine katılma amaçları farklı olsa da, hepsinin ortak olarak toplandığı bir nokta vardır. Birey serbest zaman etkinliğinden haz almak ve aldığı haz sonucu tatmin olmak için katılır (Çelik, 2011). Bu noktadan hareketle, serbest zaman tatmini, bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılımları sonucunda ilgi, istek ve ihtiyaçlarının karşılanması olarak tanımlanmaktadır (Mannell ve Kleiber, 1997). Bu duygu, bireyin mevcut durumunda serbest zaman deneyimleri ve durumlarıyla ilgili olarak memnuniyet ya da hoşnutsuzluk derecesidir (Beard ve Ragheb, 1980). Ardahan ve Yerlisu Lapa (2010) göre ise, serbest zaman tatmini; dıştan gelen zorlamalara bağlı kalmadan, bireyin yeni beceriler kazanmak, sağlık, sosyal, kültürel, sportif veya sanatsal beklentilerle gönüllü, herhangi bir maddi kazanç beklemeden, sağlık, eğlenme, hoşnutsuzluk, yenilenmek ve mutluluk duygusu elde etmek için aktif ya da pasif olarak katıldığı etkinliklerden beklentilerinin karşılama derecesidir. Serbest zamanın en önemli değişkeninin algılanan özgürlük olduğunu savunan Neulinger (1981), algılanan özgürlüğü “ bireyin yaptığı

istememesi ve kendisi tarafından yaptığını tercih etmesi ve sonucunda hissettiği ruh hali” olarak tanımlanmaktadır (Yerlisu Lapa ve Ağyar, 2012). Algılanan özgürlük, bireylerin algıları ve deneyimleri üzerinde kontrol ve serbest zaman ihtiyaçlarının tatmin edilmesi ve ilgilenimin derinliğinin serbest zaman davranışı ve yaşam tatminini etkileyen bilişsel motivasyonel bir yapıdır (Ellis ve Witt, 1994). Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım biçimlerine göre tatmin olma ve algılanan özgürlük düzeylerinin incelenmesidir.

Yöntem

Araştırma Grubu: Araştırmanın örneklem grubu, amaçlı örneklem yöntemi ile oluşturulmuştur. Buna göre; İstanbul İlinde bulunan devlet üniversitelerinin spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören ve çalışmada gönüllü olarak yer alan yaş ortalama $21,80 \pm 2,62$ olan İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 252 öğrenci, Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 314 öğrenci olmak üzere toplamda 566 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı: Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan form üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan “Kişisel Bilgi Formu”, öğrencilerin; cinsiyet, yaş, aylık gelir, serbest zaman etkinliklerine katılım biçimleri gibi bilgilerini tespit etmek için kullanılmıştır.

İkinci bölümde, serbest zamanda algılanan yetkinliklerini, algılanan kontrolü ve algılanan içsel motivasyonu ölçmek amacıyla, Witt ve Ellis (1985) tarafından geliştirilen ve Yerlisu Lapa ve Ağyar (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanarak, geçerlilik ve güvenilirliği yapılan “Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük” ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5’li Likert Tipi olup (1= Kesinlikle katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum) 17 maddeli, Bilgi ve Beceri, Heyecan ve Eğlence olarak isimlendirilen iki alt boyut içermektedir. Ölçeğin geneline ilişkin iç tutarlılık katsayısı .93 olarak saptanırken, “Bilgi ve Beceri” alt ölçeğinin .80 ve “Heyecan ve Eğlence” alt ölçeğinin ise .80 olarak saptanmıştır. Bu araştırma için ölçeğin geneline ilişkin iç tutarlılık katsayısı .89 iken, alt ölçeklerine ilişkin iç tutarlılık katsayıları “Bilgi ve Beceri” için .84, “Heyecan ve Eğlence için ise .84 olarak bulunmuştur.

Üçüncü bölümünde ise katılımcıların serbest zaman etkinliklerine katılımlarından duydukları tatmin düzeylerini belirlemek amacıyla, Beard ve Ragheb (1980) tarafından geliştirilen ve Karlı ve arkadaşları (2008) tarafından Türkçe’ye uyarlanarak, geçerlilik ve güvenilirliği yapılan “Serbest Zaman Tatmin” ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5’li Likert Tipi olup (1= Neredeyse hiç doğru değil, 2= Nadiren doğru, 3= Bazen doğru, 4= Çoğu kez doğru, 5= Neredeyse her zaman doğru) 39 maddeli, Psikolojik, Eğitim, Sosyal, Rahatlama, Fizyolojik ve Estetik olarak isimlendirilen altı alt boyut içermektedir. Ölçeğin geneline ilişkin iç tutarlılık katsayısı .92 olarak saptanırken, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları sırası ile .86, .84, .82, .79, .82, .79’dur. Bu araştırma için ölçeğin geneline ilişkin iç tutarlılık katsayısı .91 iken, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları sırası ile .83, .85, .82, .81, .86, .80 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi: Verilerin değerlendirilmesi aşamasında veriler Microsoft Excel 2003 programında düzenlenmiş, SPSS 20.0 for Windows paket program kullanarak çözümlenmiştir. Verilerin analizinde kişisel bilgiler için betimsel istatistik yöntemleri frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Her iki ölçeğin alt boyutlarının normal dağılım gösterip göstermediği test etmek amacı ile Kolmogrov-Smirnof testi yapılmış ve bunun sonunda

Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük ölçeği ve Serbest Zaman Tatmini ölçeğinin tüm alt boyutların normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Buna göre $\alpha = 0.05$ anlamlılık düzeyinde 2 değişkenli veriler için Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Son olarak ise alt boyutlar arasındaki ilişkileri ölçmek için Spearman Korelasyon analizden faydalanmıştır.

Bulgular

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet, Yaş, Bölüm ve Serbest Zaman Etkinliklerine Katılım Biçimlerine Göre Dağılımları

Değişkenler		F	%
Cinsiyet	Erkek	325	57,4
	Kadın	241	42,6
	Toplam	566	100
Yaş	18-20	169	29,9
	21-23	186	32,9
	24 ve üstü	211	37,3
	Toplam	566	100
Bölüm	Beden Eğitimi Öğr.	103	18,2
	Antrenörlük	222	39,2
	Spor Yöneticiliği	241	42,6
	Toplam	566	100
Sportif Etkinliklere Katılım	Aktif	412	72,8
	Pasif	154	27,2
	Toplam	566	100
Sosyal Etkinliklere Katılım	Aktif	461	81,4
	Pasif	105	18,6
	Toplam	566	100
Sanatsal/Kültürel Etkinliklere Katılım	Aktif	172	30,4
	Pasif	394	69,6
	Toplam	566	100

Tablo 1’de Katılımcıların cinsiyet, yaş, bölüm ve serbest zaman etkinliklerine katılım biçimlerine ilişkin istatistiksel bulgulara göre katılımcıların % 57,4’ünün “erkek”, %42,6’sının “kadın”, % 37,3’ünün “24 ve üstü” yaş grubunda olduğu, % 42,6’sı “Spor Yöneticiliği” bölümünde öğrenim gördüğü, %72,8’inin Sportif Etkinliklere aktif olarak katılım gösterdiği, % 81,4’ü Sosyal Etkinliklere aktif olarak katılım gösterirken, % 69,6’sı ise Sanatsal/Kültürel Etkinliklere pasif olarak katılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Sportif Etkinliklere Katılım Biçimlerine Göre Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyleri

Alt Boyut	Katılım Biçimi	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Bilgi ve Beceri	Aktif	412	289,71	-2,580	,005*
	Pasif	154	233,05		
Heyecan ve Eğlence	Aktif	412	286,97	-1,444	,149
	Pasif	154	255,27		

Tablo 2’de katılımcıların sportif etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zamanda algılanan özgürlük düzeylerini test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Test sonuçlarına göre; aktif ve pasif katılımcıların serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyleri arasında “Bilgi ve Beceri” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yani, sportif etkinliklere aktif olarak katılan katılımcılar pasif olarak katılan katılımcılara oranla etkinliklerden algıladıkları özgürlük düzeyleri daha fazladır.

Tablo 3: Katılımcıların Sosyal Etkinliklere Katılım Biçimlerine Göre Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyleri

Alt Boyut	Katılım Biçimi	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Bilgi ve Beceri	Aktif	461	291,55	-2,459	,003*
	Pasif	105	248,16		
Heyecan ve Eğlence	Aktif	461	288,13	-1,416	,157
	Pasif	105	263,17		

Tablo 3’de katılımcıların sosyal etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zamanda algılanan özgürlük düzeylerini test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Test sonuçlarına göre; aktif ve pasif katılımcıların serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyleri arasında “Bilgi ve Beceri” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yani, sosyal etkinliklere aktif olarak katılan katılımcılar pasif olarak katılan katılımcılara oranla etkinliklerden algıladıkları özgürlük düzeyleri daha fazladır.

Tablo 4: Katılımcıların Sanatsal/Kültürel Etkinliklere Katılım Biçimlerine Göre Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Düzeyleri

Alt Boyut	Katılım Biçimi	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Bilgi ve Beceri	Aktif	172	307,94	-2,354	,005*
	Pasif	394	272,83		
Heyecan ve Eğlence	Aktif	172	299,52	-1,544	,123
	Pasif	394	276,51		

Tablo 4’de katılımcıların sanatsal/kültürel etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zamanda algılanan özgürlük düzeylerini test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Test sonuçlarına göre; aktif ve pasif katılımcıların serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyleri arasında “Bilgi ve Beceri” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yani, sanatsal/kültürel etkinliklere aktif olarak katılan katılımcılar pasif olarak katılan katılımcılara oranla etkinliklerden algıladıkları özgürlük düzeyleri daha fazladır.

Tablo 5: Katılımcıların Sportif Etkinliklere Katılım Biçimlerine Göre Serbest Zaman Tatmin Düzeyleri

Alt Boyut	Katılım Biçimi	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Psikolojik	Aktif	412	287,99	-1,867	,062
	Pasif	154	246,98		
Eğitim	Aktif	412	287,10	-1,495	,135
	Pasif	154	254,25		
Sosyal	Aktif	412	285,21	-712	,476
	Pasif	154	269,57		
Rahatlama	Aktif	412	284,08	-241	,810

Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinliklerine Katılım Biçimlerine Göre Tatmin Olma ve Algılanan Özgürlük Düzeylerinin İncelenmesi

Fizyolojik	Pasif	154	278,82	-2,038	,079
	Aktif	412	288,40		
Estetik	Pasif	154	243,67	-,207	,836
	Aktif	412	283,00		
	Pasif	154	287,53		

Tablo 5’de katılımcıların sportif etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zaman tatmin düzeylerini test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Test sonuçlarına göre; aktif ve pasif katılımcıların puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 6: Katılımcıların Sosyal Etkinliklere Katılım Biçimlerine Göre Serbest Zaman Tatmin Düzeyleri

Alt Boyut	Katılım Biçimi	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Psikolojik	Aktif	461	283,80	-,090	,928
	Pasif	105	282,20		
Eğitim	Aktif	461	289,83	-1,933	,053
	Pasif	105	255,71		
Sosyal	Aktif	461	287,05	-1,083	,279
	Pasif	105	267,92		
Rahatlama	Aktif	461	290,22	-2,064	,004*
	Pasif	105	253,00		
Fizyolojik	Aktif	461	279,09	-1,348	,178
	Pasif	105	302,87		
Estetik	Aktif	461	282,31	-,387	,714
	Pasif	105	288,74		

371

Tablo 6’da katılımcıların sosyal etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zaman tatmin düzeylerini test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Test sonuçlarına göre; aktif ve pasif katılımcıların serbest zaman tatmin düzeyleri arasında sadece “Rahatlama” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yani, aktif katılımcılar pasif katılımcılara oranla katıldıkları serbest zaman etkinliklerinden tatmin olma düzeyleri daha fazladır.

Tablo 7: Katılımcıların Sanatsal/Kültürel Etkinliklere Katılım Biçimlerine Göre Serbest Zaman Tatmin Düzeyleri

Alt Boyut	Katılım Biçimi	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Psikolojik	Aktif	172	292,25	-,843	,399
	Pasif	394	279,68		
Eğitim	Aktif	172	300,88	-1,674	,094
	Pasif	394	275,91		
Sosyal	Aktif	172	299,92	-1,581	,002*
	Pasif	394	276,33		
Rahatlama	Aktif	172	290,10	-,640	,522
	Pasif	394	280,62		
Fizyolojik	Aktif	172	306,43	-2,210	,114
	Pasif	394	253,49		
Estetik	Aktif	172	297,61	-1,366	,172
	Pasif	394	277,34		

Tablo 7’de katılımcıların sanatsal/kültürel etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zaman tatmin düzeylerini test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Test sonuçlarına göre; aktif ve pasif katılımcıların serbest zaman tatmin düzeyleri arasında sadece “fizyolojik” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yani, aktif katılımcılar pasif katılımcılara oranla katıldıkları serbest zaman etkinliklerinden tatmin olma düzeyleri daha fazladır.

Tablo 8: Serbest Zamanda Algılanan Özgürlük Ölçeği ile Serbest Zaman Tatmin Ölçeği Alt Boyutları İlişkisi

Alt Boyutlar	Bilgi ve Beceri	Heyecan ve Eğlence	Psikolojik Eğitim	Sosyal Rahatlama	Fizyolojik	Estetik			
Bilgi ve Beceri	R	1							
	P								
Heyecan ve Eğlence	R	,735	1						
	P	0,00**							
Psikolojik	R	,370	,419	1					
	P	0,00**	0,00**						
Eğitim	R	,293	,363	,697	1				
	P	0,00**	0,00**	0,00**					
Sosyal	R	,311	,395	,675	,726	1			
	P	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**				
Rahatlama	R	,236	,282	,566	,624	,682	1		
	P	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**			
Fizyolojik	R	,247	,225	,521	,462	,530	,539	1	
	P	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**		
Estetik	R	,200	,255	,485	,502	,598	,585	,553	1
	P	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**	0,00**	

Tablo 8’de serbest zamanda algılanan özgürlük ölçeği ile serbest zaman tatmin ölçeğinin alt boyutları arasında ilişkinin olup olmadığını tespit etmek için Spearman korelasyon testi uygulandı. Test sonuçlarına göre; serbest zamanda algılanan özgürlük ölçeği alt boyutları ile serbest zaman tatmin ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tartışma

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım biçimlerine göre tatmin olma ve algılanan özgürlük düzeylerinin incelenmesidir. Katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığında %57,4’ünün “erkek”, %37,3’ünün “24 ve üstü” yaş grubunda olduğu, %42,6’sı “Spor Yöneticiliği” bölümünde öğrenim gördüğü, %72,8’inin Sportif Etkinliklere aktif olarak katılım gösterdiği, %81,4’ü Sosyal Etkinliklere aktif olarak katılım gösterirken, %69,6’sının ise Sanatsal/Kültürel Etkinliklere pasif olarak katılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların sportif, sosyal ve sanatsal/kültürel etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zamanda algılan özgürlük düzeyleri bakımından “Bilgi ve Beceri” alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Lapa ve Ağyar (2012) tarafından üniversite öğrencilerinin serbest zaman katılımlarına göre algıladıkları özgürlük düzeylerini belirlemeye yönelik çalışma sonuçları ile bu çalışma sonuçları paralellik göstermektedir. Yani sportif, sosyal ve

sanatsal/kültürel etkinliklere aktif olarak katılım gösteren katılımcılar, pasif olarak katılım gösteren katılımcılara oranla etkinliklerden algıladıkları özgürlük düzeyleri daha fazladır.

Katılımcıların sportif etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zaman tatmin düzeylerine bakıldığında “Psikoloji” (.062) alt boyutunda, “Eğitim” (.135) alt boyutunda, “Sosyal” (.476) alt boyutunda, “Rahatlama” (.810) alt boyutunda, “Fizyolojik” (.079) alt boyutunda ve “Estetik” (.836) alt boyutunda da anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Sportif etkinlikler açısından serbest zaman tatminleri arasında bir farkın ortaya çıkmamasının temel sebebi örneklem grubunun zaten spor bilimleri fakültesi öğrencisi olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Başka bir deyişle, serbest zaman etkinliklerinden tatmin olma açısından etkinliğe katılım biçiminin önemli bir faktör olmadığı sonucuna varılabilir.

Katılımcıların sosyal etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zaman tatmin düzeylerine bakıldığında “Rahatlama” alt boyutunda anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Yani serbest zaman etkinliklerine aktif olarak katılım gösteren katılımcılar, pasif olarak katılım gösteren katılımcılara oradan daha yüksek puan elde etmişlerdir. Aktif katılımcılar etkinliklere daha çok rahatlama, yenilenme, günün stresinden uzaklaşmak için katılım gösterdikleri sonucuna varılabilir.

Katılımcıların Sanatsal/Kültürel etkinliklere katılım biçimlerine göre serbest zaman tatmin düzeylerine bakıldığında “Sosyal” alt boyutta anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Yani serbest zaman etkinliklerine aktif olarak katılım gösteren katılımcılar, pasif olarak katılım gösteren katılımcılara oradan daha yüksek puan elde etmişlerdir.

Çalışmanın önemli sonuçlarından birisi de katılımcıların serbest zaman tatmin düzeyleri arttıkça serbest zamanda algılanan özgürlüklerindeki artıştır. Çalışmanın temel amacı göz önüne alındığında bireylerin serbest zaman tatminleri arttıkça algıladıkları özgürlüğün artması katılımcıların serbest zaman etkinliklerini doğru bir şekilde seçtiklerini bize göstermektedir. Doğru seçilmiş bir serbest zaman etkinliği serbest zamanın yönetimini de kolaylaştırmakta ve bireylerin yaşam doyumu ile yaşam kalitelerine daha hızlı bir şekilde ulaşmalarına olanak sağlamaktadır.

Genel olarak sonuçlara baktığımızda sportif, sosyal ve sanatsal/kültürel etkinliklere aktif katılım gösteren katılımcıların pasif katılım gösteren katılımcılara oranla serbest zaman tatmin düzeyleri ile algılanan özgürlük düzeylerine ilişkin farklılıkların olduğu belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

- ARDAHAN F. Yerlisu Lapa T. Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin Cinsiyete ve Gelire Göre İncelenmesi. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi. 2010; 21(4): 129-136.
- AYDOĞAN İ, Gündoğdu FB. Kadın Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2006; 12: 217-232.
- BEARD JG. Ragheb MG. Measuring Leisure Satisfaction. Journal Of Leisure Research. 1980; 12 (1): 20–33.
- BRADLEY LG. Inglis CB. Adolescent Leisure Dimension, Psychosocial Adjustment and Gender Effect. Journal of Adolescence. 2012; 35: 1167-1176.

- ÇAKIR, V.O. Spor Sosyolojisinin Doğuşu; Geleneksel Beden Eğitimi Usul ve Yaklaşımlarında Dönüşüm. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014:183-185, İstanbul
- ÇELİK G. Kamu kuruluşlarında çalışan engelli bireylerin serbest zaman engellerinin ve tatmin düzeylerinin incelenmesi (Antalya merkez örneği), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2011, Antalya.
- ELLIS GD. Witt PA. Perceived freedom İn Leisure And Satisfaction; Exploring The Factor Structure Of Perceived Freedom Compotents Of The Leisure Diagnostic Battery. Leisure Sciences. 1994; 16; 259-270.
- HUANG CY. (2003). The Relationships among Leisure Participation, Leisure Satisfaction and Life Satisfaction of College Students in Taiwan, Unpublished Doctoral dissertation, University of the Incarnate World Graduate School.
- KARLI Ü. Polat E. Yılmaz B. Koçak S. Serbest Zaman Tatmin Ölçeği' nin (SZTÖ-Uzun Versiyon) Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi. 2008; 19 (2): 80-91.
- MANNELL RC. Kleiber DA. A Social Psychology Of Leisure. State College. PA: Venture Publishing. 1997.
- MULL RF, Bayless KG, Ross CM, Jamieson LM. (1997). Recreational Sport Management. (3th Edition) USA: Human Kinetics.
- NEULİNGER J. The Psychology Of Leisure. 2th ed. Springfield IL: Charles C Thomas; 1981.
- ÖZŞAKER M. Gençlerin Serbest Zaman Aktivitelere Katılmama Nedenleri Üzerine Bir İnceleme, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 2012; 14: 126-131.
- PAVLOVA MK, Silbereisen RK. Leisure Activities Choices Among Adolescents. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. 2015; 13(2): 829-836.
- SEVİL T. Terapötik Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Yaşlıların Algıladıkları Boş Zaman Tatmini, Yaşam Tatmini Ve Yaşam Kalitesine Etkisi. Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015, Eskişehir.
- SUTO M. Leisure participation and well-being of immigrant women in Canada, Journal of Occupational Science. 2013; 20 (1), 48-61.
- TOLUKAN E. Özel Yenetekle İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Aktivitelere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010, Niğde.
- TORKİLDSEN G. Recreation and Leisure Management. 5th ed. London: Taylor and Francis Group; 2005.
- YERLİSU Lapa, T., Ağyar, E. (2012) “Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Katılımlarına Göre Algılanan Özgürlük” Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Dergisi, 23(1), s.24-33.